

До 70-річчя від дня народження та 50-річчя професійної діяльності

ДОРОЖИНСЬКОГО ОЛЕКСАНДРА ЛЮДОМИРОВИЧА

Вітаємо з ювілеєм відомого вченого і талановитого організатора, завідувача кафедри фотограмметрії та геоінформатики Національного університету “Львівська політехніка”, доктора технічних наук, професора Олександра Людомировича Дорожинського!

Дорожинський Олександр Людомирович народився 4 лютого 1941 р. в м. Жешуві (Польща) в сім’ї вчителів. В 1957 р. закінчив середню школу у Львові, і в цьому самому році вступив у Львівську політехніку. Здобув освіту за спеціальністю “Аерофотогеодезія”. У 1962–1963 рр. працював інженером-геодезистом в проектному інституті “Енергоммережпроект”. Роботу в Львівській політехніці розпочав з 1963 р., на посаді асистента кафедри аерофотогеодезії (сучасна назва – кафедра фотограмметрії та геоінформатики). На цій кафедрі відбувалось його наукове та педагогічне зростання до професора, завідувача кафедри.

Кандидатську дисертацію захистив в 1972 р. Доктор технічних наук – з 1988 р. Професор – з 1990 р. Завідувач кафедри – з 1991 р. до сьогодні. Одружений. Має троє дітей та шестеро внуків.

Підготовка науково-педагогічних кадрів. О. Дорожинський підготував двох докторів наук, вісім кандидатів наук, серед яких – громадянин Йорданії та громадянин Білорусі. Нині керує роботами трьох аспірантів, трьох здобувачів, серед яких – громадянин Польщі та один громадянин Швейцарії.

Педагогічна діяльність. Упродовж своєї педагогічної діяльності О. Дорожинський викладав близько 20 курсів для студентів геодезичного, землевпорядного, будівельного та архітектурного напрямів підготовки. За час своєї роботи підготував понад 1500 фахівців (магістри, спеціалісти, інженери). Ініціатор відкриття в Україні нової спеціальності “Геоінформаційні системи і технології”. Очолював роботу із розроблення державних освітніх стандартів зі спеціальностей “Фотограмметрія” та “Геоінформаційні системи і технології”. Значну увагу приділяє розвитку кафедри,

яку очолює з 1991 року. На кафедрі працюють три доктори технічних наук, професори, п’ять кандидатів технічних наук, доцентів, щорічно навчаються 3–4 аспіранти. Опублікував сім підручників та навчальних посібників, з них три – польською мовою.

Наукова діяльність. Наукова діяльність Олександра Людомировича пов’язана з теорією і технологією фотограмметрії та геоінформатики, їх застосуванням у різних галузях науки і практики, створенням наукової школи з фотограмметрії та дистанційного зондування.

Наукову діяльність розпочав в 1966 р. з дослідження методів фототриангуляції для великомасштабного картографування. Керівником його кандидатської дисертації був професор В.Я. Фінковський, відомий вчений в галузі фотограмметрії. Олександр Дорожинський розробив оригінальний метод побудови мереж фототриангуляції з аерофотознімків, що мають поздовжнє та поперечне перекриття 60 %. Такі мережі відзначалися точністю побудови в 2–2,5 раза вищою від класичної фототриангуляції. Для реалізації цієї теорії О. Дорожинський створив комплекс програм для тогочасних ЕОМ типу Мінськ-22,32, Раздан 2, М-220. Вже тоді він став висококваліфікованим програмістом, і це було тільки початком постійного подальшого використання комп’ютерної техніки на довгі роки. Для перевірки розробленої теорії та життєздатності технології створив два дослідницькі полігони.

Перший засновано біля містечка Судова Вишня. Це була територія бази навчальних практик геодезичного факультету Львівської політехніки. Територія полігона становила близько 40 кв. км, тут було закладено понад 100 опорних точок, виконано високоточне визначення їх координат. Всі точки було замарковано, відтак виконано аерофотознімання у масштабах 1:20000, 1:12000.

Другий полігон створено в Золочівському районі Львівської області на площі 10 кв. км з густою мережею планово-висотних опорних точок. Точність визначення координат становила приблизно 5 см, що вимагало в тих умовах високої кваліфікації виконавців.

Було виконано також маркування всіх пунктів, і територія покрита аерофотозніманням у масштабах 1:12000–1:4000. Здійснення таких масштабних робіт вимагало неабияких організаційних здібностей, і молодий науковець блискуче впорався з цим завданням.

Кандидатську дисертацію О. Дорожинський захистив у 1972 р., впровадив свою технологію і програму в Державному підприємстві СОЮЗМАРКШТРЕСТ в Ленінграді. Вже тоді перший опонент професор Л. Келль, ректор Ленінградського гірничого інституту, звернув увагу на талант та непересічні здібності молодого вченого.

Надалі його наукові інтереси були зосереджені на застосуванні методів фотограмметрії у розв'язанні задач геології (геологічне картографування), гідрогеології (схиліви процеси) та геофізиці (гравіметричне знімання). Під його керівництвом було сформовано групу науковців, до якої входили О. Тумська, І. Любімов, Ю. Шкурченко, А. Фіковський, С. Садловський, В. Верніковський, Д. Турук та інші. Розроблені нові способи і технології аналітичної фотограмметрії використовувались для розв'язання практичних завдань цих галузей. При кафедрі діяла науково-дослідна лабораторія НДЛ-22 на умовах самофінансування та самокупності. Були підписані господарські договори з Управлінням геології Республіки Таджикистан, і цьому великою мірою сприяв працівник Управління, випускник Політехніки В. Перістий. Співпраця тривала аж до 1989 р., фактично до розпаду Радянського Союзу, коли в Таджикистані почались бойові дії і перебування там науковців стало неможливим.

Серед багатьох досліджуваних об'єктів найцікавішим був зсув на озері Сарез в Центральному Памірі, розташований на висоті 3200 м над рівнем моря. Серед геологів та гідрогеологів зсув вважався надзвичайно небезпечним, оскільки за прогнозами в озеро у разі зсуву впало би близько 2 куб. км скельних порід, а викликаний зсувом водно-селевий потік міг знищити усе живе в долинах рік Паміру і докотитися аж до Аральського моря. Група Дорожинського здійснювала високоточний фотограмметричний моніторинг цього об'єкта впродовж десяти років. Було зроблено висновок, який тепер можна розцінювати як сенсацію – насправді це не зсув! Скельні породи стоять міцно.

Уже в 2003–2005 рр. у цьому сейсмаактивному районі відбувся потужний землетрус силою понад 7 балів за шкалою Ріхтера, і, на щастя, там трагедії не сталося.

За комплексні дослідження періоду таджицької діяльності О. Дорожинський отримав золоту медаль ВДНГ СРСР, а також дві срібні та три бронзові медалі.

Розвинена О. Дорожинським теорія аналітичної фотограмметрії, опрацьовані та впроваджені в практику технології стали основою його докторської дисертації, яку він захистив у 1988 р. Фотограмметрична наука спільнота визнала його одним з лідерів сучасної фотограмметрії.

Після 1990 р. його наукова діяльність стала доволі багатогранною. В коло наукових інтересів ввійшли інші напрями: цифрова фотограмметрія, фотограмметрія в маркшейдерії, картографування в задачах земельного кадастру, геоінформатика та її застосування в різних

прикладних сферах, фотограмметричний моніторинг кінематичних процесів.

О. Дорожинський обґрунтував науковий напрям “Навігаційно-цифрова фотограмметрія”, що поєднує сучасні можливості цифрового знімання та супутникової навігації. До речі, він довів, що при фіксації просторових координат центрів фотографування (GPS-дані) фототріангуляцію блокову можна будувати без опорних точок. Це зовсім не вписувалося в канони класичної фотограмметрії та сприймалося з пересторогою. Під керівництвом вченого аспірант І. Колб виконав експериментальні дослідження на макетних знімках, впевнено довів правильність висунутих положень та захистив кандидатську дисертацію.

Ще одна грань сьогодення в наукових дослідженнях О. Дорожинського – застосування фотограмметрії та аерокосмічного знімання в задачах ландшафтознавства. Його наукові ідеї та задуми втілено в міжнародний проект за програмою INTERREG, реалізований в 2007–2009 рр.

Це лише короткі штрихи до наукової праці професора, за якими – невпинні творчі пошуки та велика працездатність. Він опублікував понад 170 наукових статей в Україні та за кордоном, три наукові монографії, зокрема у Швеції та Польщі.

Серед інших здобутків варто згадати: багаторічне керівництво науковими проектами Міністерства освіти і науки України, організацію та наукове керівництво постійнодіючою міжнародною конференцією “Кадастр, фотограмметрія, геоінформатика – сучасний стан та перспективи розвитку”.

Громадська діяльність. О.Л. Дорожинський – засновник та Президент Українського товариства з фотограмметрії та дистанційного зондування, член експертної ради ВАК України (1997–1999 рр. та 2001–2006 рр.), експерт МОН України з акредитації спеціальностей геодезичного профілю, член редакційних колегій трьох наукових збірників, член спеціалізованої ради із захисту докторських дисертацій.

Нагороди. О. Дорожинський – Почесний геодезист України, Відмінник освіти України, нагороджений знаком “За наукові досягнення” МОН України, золотою медаллю ВДНГ СРСР, двома срібними медалями ВДНГ СРСР, трьома бронзовими медалями ВДНГ СРСР, почесними грамотами Львівської політехніки.

Не можна не згадати особистих рис ювіляра: порядності, чесності, великої працездатності та відповідальності. Його характеризує постійне прагнення до всього нового, що стосується розвитку фотограмметричної науки. Значний науковий інтелект та знання допомагають йому окреслювати стратегічні напрями розвитку фотограмметрії та споріднених з нею наук: картографії, аерокосмічного знімання, дистанційного зондування.

Колеги відзначають блискучий стиль виступів ювіляра. Він користується пошаною в рідному університеті та у всієї геодезичної спільноти України.

Редакційна колегія збірника наукових праць “Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва”, колектив кафедри фотограмметрії та геоінформатики